

pojistkou přísluší mu jakožto »vlastníku« (§§ 353 a 354 o. o. z.). Proto může vždy se jí vzdáti, může ji též zastaviti. Zastaví-li ji pak komusi pro zápůjčku, zřizuje tomuto pro jeho pohledávku zástavní právo tím, že odevzdá list zástavní nebo schovací věřiteli (§§ 447, 448, 451 a 452 o. o. z.). Vykonávat při zastavení pojistky toliko své dispoiční právo. Zastavení nezavazuje věřitele zástavní ku placení prémie (rozh. ze dne 1. října 1868 č. 6666, sb. »Gl. U.« č. 3130). Žádá-li zástavní věřitel o zájem a exekuční odevzdání obnosu přiměřeného jeho pohledávce ze spořitelní knížky uložené u soudu (v kteréžto knížce obsažena jest splatná suma pojišťovací), nelze žádosti této vyhověti, poněvadž peníze uloženy byly se strany společnosti pojišťovací nikoli do pozůstalosti pojištěného, nýbrž pro dědice, znělo-li ovšem pojištění na dědice. Soud exekuční není též oprávněn rozhodovati o tom, v jakém pořadudědicové mají vstupovati v závazky zůstavitelovy. Případné pojetí sumy pojišťovací do inventáře pozůstalostního s »poznámkou spornosti« má jen význam formálního opatření, které za účelem projednání pozůstalosti předsevzato bylo (§§ 104 a 97 cis. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z., dv. dek. ze dne 29. května 1845 č. 889 sb. z. s., rozh. ze dne 16. května 1889 č. 5733). Proto nelze pohledávku za pojišťovací společností na pojistce se zakládající pokládati za část jmění pozůstalostního, poněvadž dle § 531 o. o. z. toliko soubor práv a závazků, jichž středem zemřelý byl, a které se nezakládaly jediné v osobních poměrech, tvoří jeho pozůstalost. Není-li však pojistka částí pozůstalosti, nemohou věřitelé pozůstalostní dosíci pro svoji pohledávku soudcovského práva zástavního ku pojistce (§ 450 o. o. z., rozh. ze dne 31. srpna 1875 č. 7549).

7. Zvláštní případy zrušení smlouvy pojišťovací. Pojišťovací společnost jest povinna zrušiti smlouvu pojišťovací, podaří-li se pojištěnému dokázati, že projev vůle jeho v deklaraci vyjádřený proto neshoduje se s jeho pravou vůlí, že byl jednatelem společnosti pojišťovací v omyl uveden ve příčině převzatého vzájemného závazku označeného jako věc hlavní, t. j. že byl uveden v omyl co do výše prémie, kterou platiti má dle sazeb pojišťovací společnosti; při tom neběře se ohled na to, zdali deklarace od společnosti přijata byla vydáním pojistky, a zdali již pojištěný nějakou prémie zaplatil. V tomto případě nemůže dle § 871 o. o. z. vzejíti pro osobu v omyl uvedenou závazek nějaký k dodržení smlouvy formálně právoplatně uzavřené (rozh. ze dne 28. ledna 1885 č. 14739, sb. »Gl. U.« č. 10402. Stavění pojištění životního po dobu války nenastupuje povoláním pojištěného, byla-li prohlášena jen mobilisace a nikoli válka (rozh. ze dne 27. dubna 1882 č. 3178, sb. »Gl. U.« č. 8967). Zatajení nějaké nemoci životu nijak nebezpečné netvoří důvodu neplatnosti pojištění života (rozh. ze dne 15. ledna 1868 č. 10836, sb. »Gl. U.« č. 2972). Tím méně tvořiti může též bezděčné udání nepravého stáří důvod neplatnosti pojištění na život (rozh. ze dne 28. března 1878 č. 1761, sb. »Gl. U.« č. 6889).

Pojišťovny.

I. Z á k o n o d á r s t v í.

Materielní výhody, které nejširším vrstvám lidstva plynou z pojišťoven, staví podniky tyto do řady nejpřednějších ústavů veřejných. A právě při nich záleží tedy přirozeně na tom, aby zabezpečena byla stálá splnitelnost závazků pojišťovnami převzatých a aby ochráněny byly náležitou měrou zájmy všech osob pojištěných. Záruku toho poskytnouti má nové nařízení min. vnitra, práv, obchodu a financí ze dne 5. března 1896 č. 31 ř. z.,

kteréž obsahuje ustanovení o zakládání, zařízení a hospodaření pojišťoven vůbec, pokud nespádají pod platnost zákona ze dne 16. července 1892 č. 202 ř. z. (zapsané pokladny pomocné). Zároveň pak zrušuje se jím min. nařízení ze dne 18. srpna 1880 č. 110 ř. z. (úvod k cit. nař.).

II. Zakládání pojišťoven.

K založení pojišťovny nějaké potřebí jest státní koncese. Kromě toho splněny býti musí předpisy spolkového zákona ze dne 26. listopadu 1852 č. 253 ř. z., pokud se týká, ustanovení obchodního zákona ze dne 17. prosince 1862 č. 1 ř. z. z roku 1863 a kromě toho ustanovení cit. nařízení min. z r. 1896. Dle tohoto nařízení může stát udělit koncesi toliko tehdy, když zřizují se pojišťovny ve formě akciových společností nebo v podobě spolků o vzájemném ručení členstva. Způsob a rozsah ručení členstva, pak způsob, jakým má se ku platnosti přivést toto ručení, stanoviti jest přesně ve stanovách vzájemných pojišťoven; zejména mají stanovy tyto vykazovati:

1. ustanovení o tom, za kterých okolností lze se dovolávati ručení členstva;
2. jak má být vzešlá ztráta uhrazena (t. j. neobmezené neb obmezené doplacení, trvalé zvýšení pojistného, snížení pojištěných dávek, skrácení likvidních nároků důchodových);
3. dle kterých zásad rozvrhnouti sluší vzešlou ztrátu, způsobem průměřeným jednotlivým hlavním druhům pojištění;
4. za kterých podmínek a jak dlouho ručí členové, kteří ze spolku vystoupili.

Všeobecné podmínky pojištění musí býti v těchto ustanoveních uvedeny doslovně (§ 2 cit. nař.).

Chce-li se akciová pojišťovna zabývati několika způsoby pojištění, musí být při založení jejím splaceno pro každý odbor alespoň 100.000 zl. hotově (tedy pro pojištění požární 100.000 zl., pojištění proti krupobítí 100.000 zl., pro pojištění úrazové 100 000 zl. atd.). Splacený takto kapitál musí však činiti alespoň 300.000 zl. Byly li vydány akcie majiteli svědčící, musí být splaceny celou hodnotou; svědčí-li na jméno, splatiti se mají alespoň 30% celé hodnoty, zbytek pak pojistí se dlužními úpisy nebo směnkami, kdež pak sluší předložiti seznam všechněch upisovatelů s udáním jich jména, bydliště, stavu i počtu akcií od každého z nich upsaných (§ 3 cit. nař.). U vzájemných pojišťoven má žádaný zakládací fond býti určen všeobecně tím obnosem, který by vyhovoval daným poměrům a předvidatelnému rozsahu obchodu. U vzájemných pojišťoven na život splaceno býti musí hotově alespoň 20.000 zl., při čemž vyloučeny jsou listy podílové nebo zaručovací, směnky atd. Tento fond lze zúrokovati nebo splatiti toliko z přebytků; splácení toto má místo jen v té míře, v jaké zřizuje se postupně rezervní fond z přebytků v obchodu pojišťovny docílených. Musí tu tedy býti po úplném splacení zakladacího fondu mimo účetní rezervu pojistného ještě jakási záloha záruková rovnající se alespoň původnímu zakládacímu fondu (§ 4 cit. nař.).

Nově zřízené pojišťovny na život mohou dosíci kromě tohoto odboru dovolení jenom k tomu, aby se zabývaly pojišťováním důchodů, jakož i pojišťováním pro případ neschopnosti (invalidity). Ustanovení toto platí obdobně o dosavadních pojišťovnách, které zamýšlejí rozšířiti se na jiné odbory pojišťovací (§ 5 cit. nař.).

III. Zařízení pojišťoven.

1. Stanovy a sazby. V této příčině mají stanovy pojišťoven obsahovati všechna ustanovení předepsaná v § 9 cit. zák. spolkového, stanovy akciových společností vykazovati musí předpisy vytčené v člancích 207—249 obch. z. U vzájemných pojišťoven kromě toho zachovávají dlužno ještě tato ustanovení:

- a) o firmě (jménu) a sídle pojišťovny;
- b) o tom, jak ustanovuje se a skládá představenstvo pojišťovny, a jak legitimují se členové a ostatní zřízení;
- c) o hlasovacím právu členstva a o způsobu vykonávání práva toho;
- d) která forma vyhlášky zavazuje po právu, a kterými veřejnými novinami vyhlášky se uveřejní;
- e) kdy má býti valná hromada k žádosti členstva svolána (§ 6 cit. nař.).

Ve stanovách dlužno dále vytknouti jednotlivé pojišťovací odbory, kterými se pojišťovna zabýváti bude (ku př. pojištění na život, pojištění proti ohni, krupobití, pojištění dopravní čítajíc v to i pojištění námořské atd.). Dále připomenouti jest ve stanovách, zda pojišťovna provozovati zamýšlí obchod přímo či nepřímo (zajišťováním), zda obmezí obchod pojišťovací toliko na tuzemsko, či rozšíří jej i do cizozemska (§ 7 cit. nař.). Důležitou částkou stanov jsou též podrobná ustanovení o účetní závěrce, o zřizování zvláštních rezerv, o výsledku docíleného přebytku nebo případných ztrát, o upotřebením přebytků, pokud se týká, o úhradě ztrát. Akciové společnosti mohou teprve tenkrát akcionářům rozdělit dividendu nad 50/0 splaceného akciového kapitálu, jsou-li již umořeny náklady organizační a závěrkové provise. Pojišťovny vzájemné nesmí přebytek rozdělit členstvu, pokud nejsou úplně umořeny splatné položky. Přebytek pak lze teprve tenkrát úplně rozdělit, když zakladací fond jest zpět členům splacen (§ 21 a 22 cit. nař.).

Konečně musí být ve stanovách vytčeno, že na státním schválení závisí podmínky zrušení pojišťovny, zvláště pak způsob, jakým sluší spořádati obchody rozcházející se pojišťovny a jak zajistiti jest nároky osob pojištěných (§ 23 cit. nař.). Státním schválením vázána jest dále každá úmluva, kterou se podstata pojišťovací společnosti vůbec, nebo v jednotlivém odboru jakkoli převádí na jinou pojišťovnu, pokud se týká, od jiné pojišťovny přejímá. Dále každá úmluva, kterou se pojišťovací podstata pojišťovny vůbec nebo v jednotlivých odborech úplně zajišťuje u jiné společnosti, pokud se týká, touto společností se ono úplně zajištění přijímá (§ 24 cit. nař.).

Pojišťovny na život povinny jsou kromě toho předložiti ještě sazby pojistného, dle kterých se budou řídit, a písemně vyznačiti, jak vypočítaly základ pro svoji sazbu. Toto písemné vylíčení obsahovati má ryzí pojistné, statistické tabulky, jichž bylo při výpočtu upotřebeno (t. j. tabulky úmrtnosti, po případě tabulky invalidity nebo tabulky nemocenské), dále míru úrokovou a vzorce, jichž bylo pro výpočet užito; konečně udati nutno výši správních přírážek a zásady, dle nichž počítati se bude reserva pojistného (§ 8 cit. nař.).

Stanovy, pokud se týká, sazby pojišťoven potřebí mají státního schválení, bez něhož se též nijaká změna v nich nedá provésti. Sazby pak dojdou schválení teprve tehdy, když byly dříve podrobeny zvláštní zkoušce techniky pojišťovací. Kdežto pak sazby ryzího pojistného musí se

předložiti ku schválení, oznamují se sazby hrubého pojistného úřadu státnímu toliko k tomu účelu, aby je vzal na vědomí (§ 9 cit. nař.).

2. Podmínky pojišťovací. Státním schválením vázána jest dále platnost všeobecných podmínek pojištění kterékoli pojišťovny i případná (dodatečná) změna jejich, pokud podmínky ty rozhodnými jsou při uzavírání pojišťovacích smluv v tuzemsku. Tyto všeobecné podmínky jsou u vzájemných pojišťoven částí stanov. Zvláštní podmínky pojištění připouštějí se v tuzemském obchodu jen potud, pokud neodporují všeobecným podmínkám pojištění, nýbrž pokud je toliko doplňují, nebo pokud poskytují osobám pojištěným nějakých výhod (§ 10 cit. nař.).

Všeobecné podmínky pojištění pojednávají zejména o tom,

a) proti kterým nebezpečím pojištění se uzavírá, pokud se týká, ve kterých případech zavazuje se pojišťovna platiti;

b) jak stanoví se a zapravuje úplata, kterou má pojištěný pojišťovně platiti;

c) za kterých podmínek a kdy počíná závazek pojišťovny;

d) za kterých podmínek a kdy přestává závazek pojišťovny; (případy takovými jsou: nesprávná udání v návrhu, změny za trvání smlouvy, nesplní-li pojištěný nebo pojišťovatel závazků a pod.);

e) jak stanoví se výše a způsob závazku pojišťovny v případě, pro který pojištění bylo učiněno, jakož i dále čas splnění závazku toho;

f) kdy zruší se smlouva pojišťovací úplně nebo z části a jaký závazek pak tu společnost postihuje (storno, koupě zpáteční a pod.);

g) ustanovení o právech, která pojištěným osobám (členům) ku podílu v přebytých vzájemných pojišťoven přísluší; pokud jde o společnosti akciové, které poskytují pojištěným podíl v zisku, mají všeobecné podmínky vykazovati ustanovení o právech, která pojištěným přísluší k tomuto podílu v zisku;

h) dle jakého řízení bude postupováno v tom případě, když by vzešly spory ze smlouvy pojišťovací;

i) konečně vytýkají všeobecné podmínky, za jakých podmínek promlčují se práva ze smlouvy pojišťovací (§ 11 cit. nař.).

ad f) Co se týče závazků pojišťovny na život zvlášť při zrušení smlouvy pojišťovací, mají všeobecné podmínky ústavu takového spravovati se těmito zásadami:

aa) pojistky platné alespoň na dobu tříletou nemohou býti bez náhrady prohlášeny za propadlé (nesmí se stornovati) proto, že placení pojistného bylo zastaveno (vyňaty jsou pojistky pro pojištění dočasná);

bb) náhrada může dle volby pojištěného záležeti v tom, že se buďto vydá zpáteční kupní suma nebo jen pojistka se srážkou sumy pojištěné, pokud se týká, se srážkou důchodu. Pojišťovně přísluší však právo vyloučiti zásadně zpětnou koupi při všelikých nebo jednotlivých případech pojištění;

cc) při zpáteční koupi má zpáteční kupní suma obnášeti alespoň $\frac{3}{4}$ rezervy pojistného, vyměřuje-li se kvotou celou dobu pojištění stejnou; počítá-li se však tato zpáteční kupní suma dle stupnice, která během doby pojištění dostoupí výše rezervy pojistného, tedy počítá se stupnice tato kvotou, jejíž výše počíná alespoň 60% rezervy pojistného;

dd) skrátili-li se pojištění, počítá se pojištěná suma, pokud se týká, důchod tím způsobem, že se buďto vyjde od úhrnné rezervy pojistného

připadající na pojištění, nebo — při smíšených pojištěních — podle toho poměru, v jakém se mají prošla léta pojištění ku pojistné době ve smlouvě určené;

ee) pokud připouští se zpáteční koupě pojistek, stanoviti sluší určitou lhůtu, do které se tak státi může.

ff) Konečně sluší stanoviti, za kterých podmínek a ve kterých lhůtách obnoviti lze pojištění, které zaniklo proto, že nebylo placeno pojistné.

V pojistkách mají být udány číselně zpáteční kupní hodnoty, pokud se týká, snížené sumy pojistného podle doby pojištění, a to nejprve za první tři léta, později za každé pětiletí (§ 12 cit. nař.).

Poskytují-li některé pojišťovny pojištěným osobám podíl v zisku dle ustanovení pojatých do všeobecných podmínek, řídit se musí dle těchto zásad:

aa) Pro rozdělování zisku nelze užívati takových soustav, které stěžují kontrolu, nebo dle kterých snadno jest skrátkiti jednotlivé osoby pojištěné.

bb) Při vzájemných pojišťovnách přísluší všem členům nárok na zisk.

cc) Rozdělovaný zisk sčítuje se ročně a ročně se též vyplácí, pokud se týká, připočítá se na další pojistné nebo zvýší se jím pojištěné nároky.

dd) Takové soustavy, podle kterých stěrá se zisk ve zvláštních fondech a teprve po jisté době rozdílí se mezi osoby žijící, dovoliti lze jen tenkrát, když období toto nepřesahuje 5 let (§ 13 cit. nař.).

Pojišťovny musí zvláštní sprostředkovatele obchodní činnosti své (t. j. generální jednatele, dozorce, jednatele atd.) opatřiti plnou mocí a zároveň jim uložiti, aby při jednání se stranami legitimovali se právě touto plnou mocí. Generální plná moc zástupců cizozemských pojišťoven má býti sdělena dle čl. IV. cí. nař. ze dne 29. listopadu 1865 č. 127 ř. z.; tato plná moc musí též poskytovat zástupci právo ku vydávání definitivních pojistek (§ 14 cit. nař.).

3. Vzorce pojistek, návrhů, jakož i prospektů, jichž se v obchodu pojišťovacím užívá, vykazovati musí:

a) hlavní sídlo společnosti, pokud jde o cizozemské pojišťovny, též sídlo tuzemského zastupitelstva;

b) akciový kapitál skutečně splacený (při pojišťovnách akciových), u vzájemných pojišťoven fond zakladací;

c) všeobecné podmínky pojištění pro dotýčný odbor pojištění (proti ohni, krupobití atd.), pokud se týká, pro příslušnou kategorii pojišťovací;

d) dodatek o tom, že zřízení ústavu opatření jsou plnou mocí, a že povinni jsou před stranami touto plnou mocí se legitimovati (§ 15 cit. nař.).

Tyto vzorce pojistek a návrhů jest předložiti ministerstvu vnitra, aby je vzalo na vědomost. Podobně zachovati se jest pojišťovně, pokud jde o prospekty, vyhlášky a jiná reklamní opatření podobná, pokud v nich udán jest číselně obchodní nebo majetkový stav pojišťovny, nebo výhody pojištění a konečné výsledky pojištění; spolu předložiti však dlužno ministerstvu i doklady doličující správnost zmíněných udání v oněch tiskopisech.

Ministerstvo vnitra, jakožto vrchní orgán státního dozoru nad pojišťovnami, může pojišťovně zapovědět používání vzorců pojistek a návrhů, pokud se týká, vyhlášení a rozdělení reklamních tiskopisů. Pojišťovna smí užívati, vyhlášovati a rozděleti dotýčné tiskopisy teprve 14 dní počítaje ode dne, kdy ministerstvu byly předloženy (§ 16 cit. nař.).

4. Kauce a další omezení. Vláda může též dle okolností žádati na pojišťovně při založení nebo teprve později kauci, pokud se týká zvýšení její. Opatření to má za účel zabezpečiti trvale splnitelnost závazků ústavem převzatých (§ 17). Další omezení záleží v tom, že pojišťovny nesmějí všelikými obchody se zabývati, ovšem vedle pojišťovacích obchodů, které jsou předmětem jich podniku. Mohouť provozovati jen ty obchody, kterými se fondy pojišťoven prospěšně ukládají (§ 18 cit. nař.).

5. Dědické společnosti. Pojišťovnám na život může být dovoleno zřizovati dědické společnosti (sdružení na přežití, tontiny), u nichž není pojišťovna pojišťovatelem, nýbrž přejímá jen vedení obchodu jich a správu jmění za kontroly pojištěného členstva. Jmění toto jest pojišťovně jen svěřeno a spravováno být musí zvláště pro sebe, k čemuž předložiti sluší všechny průkazy o vlastnictví onoho družstva (§ 19. cit. nař.).

6. Rozšíření činnosti. Chtějí-li tuzemské pojišťovny rozšířiti činnost svou do státu cizího, musí o tom zpravit dozorcí úřad a při tom současně sděliti podmínky, za kterých jim cizí stát obchod dovoluje. Pokud jde o rozšíření pojišťovacího obchodu pojišťoven na život do cizozemská, lze na ústavech těchto žádati k účelu tomu kauce, resp. zvýšení kauce jenom tenkrát, když potřebná vydání uhradí se dalšími splátkami, na vydané akcie, vydáním nových akcií nebo ze stávajících již rezerv zisku (§ 20 cit. nař.).

7. Výhody pojišťoven nově zřízených. Zvláštní výhoda platí pro pojišťovny nově zřízené; mohouť náklady s organizací spojené a závěrkové provise umořovati postupně v několika letech a neumořený ještě zbytek účtovat jako aktivum. Stanovy ústavů těch vykazovati musí přesná ustanovení o předmětu a podmínkách umoření; zmíněné organizační náklady musí být však umořeny nejdéle do pěti let ode dne založení pojišťovny, a umořiti lze toliko závěrkové provise vydané za prvních 10 let trvání pojišťovny. Umořovací plán upravit jest tak, aby jednotlivé provise závěrkové byly zapraveny nejdéle v 10 letech. Tato umořovací lhůta může být přiměřeně skrácena, jestliže dle nabytých zkušeností jest průměrná doba pojišťovací kratší (§ 20 cit. nař.).

Obdobná ustanovení dosud vůbec vytčená platí též ve příčině společností zajišťovacích, dále cizozemských pojišťoven, kteréžto dle zák. ze dne 29. března 1873 č. 42 ř. z. a dle cis. nař. ze dne 29. listopadu 1865 č. 127 ř. z. smí obchody své v tuzemsku provozovati. Zvláště průchod mají ona zásadná ustanovení co do stanov a co do podmínek pojištění (§§ 25 a 26 cit. nař.).

IV. Hospodaření pojišťoven.

Hospodaření pojišťoven podléhá zásadně dozoru státnímu. Stát přihlížeti musí k tomu, zda se přísně šetří zákonných i statutárních předpisů, bdíti musí nad tím, aby se zajistila stálá splnitelnost příštích závazků pojišťovny. Státní dozor má proto zejména přihlížeti k správnému výpočtu rezervy pojistného, k řádnému uložení kapitálu, k dokonalému vylíčení všech hospodářských a majetkových poměrů v účetní závěrce a ve zprávě o činnosti (§ 27 cit. nař.).

A) Reservy pojistného.

Co se týče rezerv pojistného zvláště, sluší rozeznávati:

1. Pojištění na život. Tu vypočítají se rezervy životního pojištění pro platné smlouvy pojišťovací každého roku zvláště a to znalcem dle

zásad matematických. Při výpočtu tomto vyjde se od ryzího pojistného a užije se při něm oněch tabulek úmrtnosti a úrokové míry, které byly základem schválené sazby. Jestliže tato míra úroková nebo tabulky úmrtnosti, kterých užito bylo, odporují zkušenostem pojišťovny, možno podniknouti případné změny v obojí příčině tím způsobem, aby rezervy pojistného byly zvýšeny. Do rezerv pojistného nelze pojmouti provisí závěrkových a obnos rezerv musí být vykázán zvlášť pro sebe, nikoli snad s jinými závazky, které z pojišťovacího obchodu nevycházejí. Zálohy pojistného u přejetého zajištění vypočítají se dle sazeb společnosti té, která zajištění přejímá, u přepuštěného zajištění podle sazeb té společnosti, která do zajištění dává. Rezervy pojistného dlužno alespoň dle hlavních druhů pojištění vykázati odděleně (§ 28 č. 1 cit. nař.).

2. Pojištění proti ohni. Záloha pojistného vypočítá a zapíše se buďto ze splacených premií pojistného podle lhůt jednotlivých pojištění, neb aspoň 40⁰/₀, jestliže se záloha ta paušaluje. V obou případech lze sraziti storna a zajištění, v prvním případě mimo to též příslušné náklady akviziční a inkasovní. Totéž platí úplně o pojišťování úrazovém.

3. Pojištění dopravní. Tu čítá se záloha pro rata temporis u pojištění časového, u pojištění cestovního rovná se záloha všem premiím, kteréž zaplacený byly za pojištění dosud neprošla. V obou případech přihlíží se toliko ku pojistnému ryzímu, které zbude po srážce podílu zajišťovacího a příslušných nákladů akvizičních a inkasovních.

4. U pojištění proti krupobití zapsati jest jako zálohu pojistné napřed zaplacené na několik let, po srážce ovšem dotčených nákladů akvizičních a inkasovních.

Případné výjimky z vylíčených tuto předpisů lze dopustiti, jde-li o to, aby se pojišťovna mohla ponenáhlu novým těmto ustanovením přizpůsobiti. Ministr vnitra může kdykoli naříditi, aby rezervy pojistného byly znalecky přezkoumány (§§ 27 a 28 cit. nař.).

B) Uložení kapitálu.

Rezervy pojistného uhraditi lze u pojištění, která podniknuta byla tuzemskými nebo cizozemskými pojišťovnami v tuzemsku: tuzemskými cennými papíry způsobilými k ukládání jmění sirotčího, půjčkami státu nebo královstvím a zemím na říšské radě zastoupeným, zemskými nemovitostmi činžovními, pokud nejsou zadluženy nad $\frac{1}{3}$ kupní ceny své, tuzemskými hypotekami poskytujícími jistoty sirotčí, vklady u tuzemských spořitelén, eskomptem takových směnek, které hodí se k eskomptu u rakousko-uherské banky, dále půjčkami na vlastní životní pojistky, pokud však nepřesahují hodnotu koupě zpáteční. Dále se k tomu hodí půjčky na dotčené již cenné papíry, avšak jen do 80⁰/₀ bursovní kursovní hodnoty; suma tato nesmí u slosovatelných papírů přesahovati té částky, která by na ně připadla po srážce poplatků dle slosovacího plánu. Podobně lze ještě rezervy pojistného uhraditi:

1. půjčkami tuzemským, výdělkovým a hospodářským společenstvům poskytnutými, pokud u společenstev těch přijímají se cizí peníze jen s tou statutární podmínkou, že nepřesahují obnosu, který splacen jest na vklady zárukové;

2. půjčováním kaucí osobám pojištěným, pokud o bezpečnost tohoto ukládání jistiny postaráno jest zvláštními zařízeními, zejména zřízením zvláštních rezerv;

3. vklady u spolehlivých tuzemských ústavů úvěrních na běžný účet nebo na pokladničné poukázky, pokud obchod toho vyžaduje, aby byly tu po rukou peníze k potřebným výdajům.

U cizozemského pojištění, které uzavřela některá tuzemská pojišťovna, lze mimo to rezervy pojistného uhraditi těmi hodnotami, které vyhovují příslušným předpisům cizozemského státu; nebylo-li by předpisů takových, lze použiti cizozemských hodnot, které uložení kapitálu zabezpečují (§§ 29 a 30 cit. nař.).

C) Závěrka účetní.

Výroční závěrka účetní skládá se z účtu provozovacího (z účtu zisku a ztráty) a z rozvahy. Ku provozovacímu účtu připojiti jest výkaz o tom, jak nakládá se s přebytkem ročního hospodaření. Účetní závěrka vykazovati má co nejpodrobněji veškeré hospodaření a jmění pojišťovny. Závěrka tato spolu s hlavními statistickými daty o rozsahu a vývoji obchodu uveřejní se v novinách těch, které pro vyhlášky pojišťovny ustanoveny jsou, vždycky však ve »Wiener Zeitung« a v úředních novinách té země, ve které ústav má své sídlo. Pro formu a obsah závěrky předpisuje zákon několik vzorců; úchyly od nich povolití může státní správa přihlízejíc k zvláštním statutárním zařízením pojišťovny (§§ 31 a 32 cit. nař.).

V účtu má býti při pojištění na život majetkový a hospodářský stav co možná zvlášť pro sebe vyličen a vykázán. Fond zakladací, suma vydaného akciového kapitálu zařadí se do passiv rozvahy, pohledávky váznoucí za akcionáři z kapitálu dosud nesplaceného započítati sluší však do aktiv rozvahy. Akciový kapitál, který dosud vydán nebyl, nesmí se však uvést ani v účetní závěrce, ani v jiných vyhláškách ustanovených pro osoby pojištěné.

Kusy majetku a pohledávky uvéstí sluší podle hodnoty, kterou mají v čas účetní závěrky. Nemovitosti mají být v účtech zapsány jen podle své obchodní hodnoty a, pokud jde o pojišťovny na život, mohou býti uvedeny nanejvýš v té hodnotě, aby ryzí výnos jich poskytoval alespoň srovnání téže výše, jako je míra úroková při tarifu pojistného. Pokud by takto stanovená hodnota nemovitostí neměla zmíněné náležitosti, sluší pravidelnými odpisy docíliti přiměřené ceny jejich. Břemena, která na nemovitostech váznou, třeba jest zvlášť vyznačiti.

Cenné papíry uvéstí sluší v rozvaze tou hodnotou, kterou měly na konci roku účetního. Účetní, nerealizovaný zisk na kursu cenných papírů přikáže se zvláštnímu fondu pro difference kursovní. Toho fondu lze užiti jedině k úhradě ztrát kursovních; jinak vyhledává se svolení úřadu dozorčího. Cizí měnu sluší v účetní závěrce ceniti podle kursu, který mají na konci roku účetního. Avšak cizozemskou valutu lze též ceniti dle relace vytčené v zák. ze dne 2. srpna 1892 č. 126 ř. z., v kterémžto případě vyrovná se rozdíl naproti kursu na konci účetního roku účtem ažiovým.

Reserva pojistného určená k úhradě příštích závazků musí být úplně v účtu zapsaná. Přenášky pojistného, t. j. části pojistného za následující rok napřed již splacené, uvéstí sluší podle jednotlivých kategorií zvlášť pro sebe, a tímž způsobem zapsati jako přenášky úroků.

Reserva pro škody, t. j. suma potřebná k úhradě již dospělých dávek vyplývajících ze smlouvy pojišťovací, zapíše se odděleně podle hlavních odborů pojištění a to:

a) u pojištění na život celá suma pojištěných obnosů splatných od té chvíle, kdy nastala událost v následcích svých pojištěná;

b) u jiného pojištění zapíše se suma ohlášených škod podle udané ceny a dle výsledků provedeného vyšetřování.

Předpisy stanov neb usnesením valné hromady může být nařízeno, aby se do účetní závěrky zanesly zvláštní rezervy, které uloženy jsou mimo rezervu pojistného pod rozličnými názvy a za rozličným účelem (jako: jistinná reserva, reserva zisku, všeobecný rezervní fond, garanční fond, fond pro difference kursovní a pod.). Umoření provést lze toliko ve shodě se stanovami, pokud by ve stanovách nebylo o tom ustanovení, sluší co možná nejvíce stenčiti počet položek umořovacích. Avšak lékařské náklady dlužno vřaditi do provozovacích vydání a proto umořování jich místa nemá.

Obchody družstev na přežití — a to jak družstev se zaručeným nejmenším výtěžkem tak i družstev nezaručujících se — vésti sluší zcela pro sebe, a jmění jich zcela odděleně spravovati. Pro tato družstva sdělají se oddělené výkazy se zvláštním provozovacím účtem a zvláštní rozvahou. Správní poplatky vybírané pojišťovnou za obstarávání obchodů družstev na přežití, rozdělí se po srážce jednatelských provisí pro každé družstvo na celou dobu jeho; proto přenáší se jakožto reserva onen díl, který připadá na léta pozdější. Dlužníky a věřitele pojišťovny sluší vykázati odděleně a pod položkou »věřitelé« zapsati toliko pohledávky založené obchodováním statutárním a to podle dobytnosti jejich. Pohledávky, které vzešly pojišťovně za jednatelem a zřízenci jejími při súčtování, uvéstí sluší odděleně, jakožto »nedoplatky u jednatelstev a filiálek«. Listy zavazovací (zárukové) za pozdější placení pojistného vystavené — což zvykem bývá u několikaletého pojištění proti ohni (listy prémiové a pod.) neuvádějí se v účetní závěrce, nýbrž toliko v dodatku k rozvaze (§ 33 cit. nař.).

D) Zpráva o činnosti.

Zpráva o činnosti pojišťovny má podávati jasný obraz o hospodářských výsledcích (což patrně jest z účtu provozovacího) i o majetkovém stavu (vylíčeném v rozvaze) pojišťovny, vytknouti, jak upotřebeno bylo přebytku. Avšak tím není obsah zprávy o činnosti ústavu již vyčerpán: sluší dále v ní přesně vylíčiti všechna statistická data o rozsahu obchodování a rozvoji ústavu, zejména vylíčiti postup činnosti v jednotlivých odborech. U pojišťoven na život pak vyznačiti dlužno ve zprávě o činnosti zvláště přírůstek a úbytek podle jednotlivých skutečností (kpř. úmrtí pojistného, zpáteční koupě, storna atd.), dále stav pojištění kapitálu podle státních území, poměr skutečné úmrtnosti k úmrtnosti očekávané, výkaz o skutečných úmrtích s udáním doby, po kterou pojištění trvalo, s udáním příčiny smrti atd. Kromě toho jest na objasněnou jednotlivých položek účetní závěrky připojiti, kolik cenných papírů má pojišťovna, které to jsou, jich nominální a kursovní hodnotu. Dále udati jest nemovitosti patřící ústavu, jich účetní hodnotu, jich ryzí výnos a břemena na nich váznoucí. Dále výkaz o hypotekách s udáním míry úrokové, výše zadržaných úroků a kapitálu, odhadní hodnoty příslušných nemovitostí a pohledávek, které předcházejí hypoteční pohledávce pojišťovny. Konečně vykázati jest, jak uloženy jsou jistiny dané cizím vládám v kauci, a jaký jest stav amortisací (umoření) jednotlivých položek (§ 34 cit. nař. a § 21 tamtéž).

Takto as sestavená zpráva o činnosti spolu se závěrkou účetní má býti veřejně rozšířena a několik exemplářů býti má stále v zásobě, aby v ně mohly strany kdykoli nahlédnouti, pokud se týká, aby jim byly k žádosti jich vydány; k žádosti stran nutno vydati i stanovy pojišťovny, po případě i všeobecné podmínky pojištění.

Co rok zaslati musí pojišťovny ministerstvu vnitra v autentické formě zprávu o činnosti spolu s účetní závěrkou alespoň ve 3 exemplářích, opis protokolu o valné hromadě a konečně průkaz o tom, že účetní závěrka uveřejněna byla v novinách určených k tomu stanovami, zvláště pak ve »Wiener Zeitung« a v úředních novinách té země, v které má pojišťovna své sídlo. Žádá-li ministr vnitra za vysvětlení nějaké k účetní závěrce nebo za statistická data o hospodaření pojišťovny, má tato přání zmíněnému vyhověti nejdéle do konce června každého roku. Při tom užívá se zvlášť předepsaných vzorců patrně za tím účelem, aby vládě ulehčeno bylo břímě dohlédací (kontroly) a aby občas bylo lze přikročiti ku publikacím úředního rázu (§§ 35, 31 a 42 cit. nař.).

Pokud připuštěny jsou cizozemské pojišťovny v našem státu, mají podávati zvláštní účet o svém obchodu celém a pak zvláště o obchodu v tuzemsku provozovaném. Výkazy ústavů těchto sdělati jest v rakouské měně nebo ve měně stanovené zákonem ze dne 2. srpna 1892 č. 126 ř. z. (§ 36 cit. nař. a analogie §§ 31—35 tamtéž). Případné změny vyličných právě ustanovení jsou přípustny.

V. Ustanovení všeobecná.

Hospodářství všech pojišťoven dává ministerstvo vnitra ob čas prozkoumati odbornými technickými zřízení. Ústavy ty jsou pak povinny podati osobám těmto vždycky potřebné pomůcky a vysvětlení, dovoliti jim nahlédání do knih, účtů atd. U pojišťoven cizozemských rozšířeno jest toto dohlédací právo na veškerý obchod vůbec. Proto mají generální zastupitelstva jejich vésti všechny knihy a zápisky, kterých se ku revisi tuzemského obchodu vyhledává, pokud se týká, mají si dotyčné knihy a zápisky obeslati od ústřední správy pojišťovny. Zejména musí dotčená zastupitelstva pojišťoven na život vésti, pokud se týká, opatřiti si ty knihy o tuzemském pojištění, z nichž patrný jest výpočet rezerv pojistného (záloh premiových). Potřebné výkazy o celém obchodu vyžádati lze od správy ústřední (§ 38 a 39 cit. nař.).

Má-li býti některá pojišťovna zrušena, nebo podstata její celá nebo jen jednotlivá odvětví i s příslušnými zálohami převedena na pojišťovnu jinou, nutno dříve podmínky zrušení a úmluvy o převod (resp. o převzetí) oznámiti dozorčímu úřadu a spolu předložiti potřebné pomůcky. Dokud úřad dozorčí nedá svého svolení, nelze úmluvu ve skutek uvést. Podobně má se věc, pokud zajišťuje se některá pojišťovna celou podstatou svou nebo některými odbory u jiné pojišťovny. Při tom dbáti dlužno především toho, aby nároky pojištěných osob neutrpěly nežádnej újmy, a proto vyhledává se zvláště při převodu pojišťovací podstaty z pojišťovny jedné na pojišťovnu jinou, aby súčasťně strany daly k tomu své přivolení (§§ 40 a 41 cit. nař.). O stavu pojišťování v obvodu zemí a království na říšské radě zastoupených vydává ministerstvo vnitra periodicky úřední zprávy (§ 42 cit. nař.).

VI. Ustanovení o menších vzájemných spolcích pojišťovacích.

Zásady doposud vytčené platí obdobně též o menších vzájemných spolcích pojišťovacích, které zabývají se pojištěním nemocenským, pohřebním, pojištěním důchodů pro případ invalidity nebo stáří, pojištěním vdovských a sirotčích podpor, pojištěním peněžitého obnosu ve prospěch třetí osoby a určitého dne splatného (zejména věna nebo výbavy pro dítě), pojištěním proti škodám požárním a konečně pojištěním proti škodám na dobytku. Další náležitostí zmíněných spolků jest, že celý plán podniku má lidumilnou povahu a pojištění samo vyhovuje zájmům místním nebo zájmům odborných společenstev, při čemž nepoužívá se placených jednatelů k prostředkování obchodů pojišťovacích. Při zakládání tuto naznačených spolků nežádá se někdy fond zakladací, je-li dána jistota zvláštními poměry a opatřeními (§§ 44 a 45 cit. nař.).

Při zakládání pojišťovacích spolků provozujících toliko pojištění nemocenské a pohřební nemusí se předkládati výkazy o sazbách pojistného ani jinakých výkazů, které žádány jsou na pojišťovnách na život (viz § 8 cit. nař.); avšak stanovy těchto spolků musí obsahovati ustanovení o pojištěných dávkách a o členských příspěvcích spolkem, pokud se týká, pojištěnými placených. Není-li pak při těchto spolcích zřízen zvláštní odbor pro pojištění pohřebné, má se nastrádati rezervní fond repraesentující dvojnásobné roční vydání průměrně vynaložené za posledních pěti let; sklesl-li by fond tento pod výši tuto, dlužno jej doplniti, pokud se týká, přikázati se mu ročně alespoň $\frac{2}{10}$ členských příspěvků. Spolky tyto však mají právo žádati, aby každého pátého roku odhadnuta byla pravděpodobná výše závazků a příjmů odborníkem, který ve správě spolku účastenství nemá. Výsledek tohoto odhadu, který sluší oznámiti úřadu dozorčímu, jest pak rozhodným pro strádání potřebného fondu rezervního (srv. §§ 46, 47, 48 cit. nař.). Zmíněný odhad znalecký za pětiletí provádí se i u spolků pojišťujících důchody pro případ invalidity a stáří, vdovské a sirotčí podpory, věno, výbavu atd. jakož i u spolků, které pojišťují jediné pohřebné, pokud se týká, pojišťují pohřebné ve zvláštním odboru (§ 48 cit. nař.). Vykazují-li roční závěrky účetní, pokud se týká, dotčené právě občasné odhady v některém odboru pojištění tak malé příjmy, že nestačí ku splnění přejatých závazků a ku nastrádání rezervy, sluší příspěvky pojištěných zvýšiti nebo dávky spolku snížit, pokud ovšem jinak nelze nepoměr tento příznivě odstraniti (§ 49 cit. nař.).

Provozuje-li některý spolek několik odborů na jednou, pokud se týká, sleduje-li mimo pojištění ještě jiné účely, sluší pro každý odbor pojišťovací i pro účely ony zvláštní odděleně spravovati a účtovati jmění. Ve stanovách spolků těch má býti určeno, v jakém poměru rozdělí se na jednotlivé pojišťovací odbory zaplacené zápisné, jiné příjmy, jakož i s druhé strany náklady správní (§ 50 cit. nař.).

Každého roku (nejdéle do konce června) předložiti jest dozorčímu úřadu pro každý odbor pojištění účetní závěrku, která se skládá z účtu provozovacího a z výkazu o majetku, dále jest předložiti výkazy o vzrůstu a úpadku pojištění, konečně výkazy o vyplacených podporách — resp. o škodách.

Co do provozovacího účtu těchto spolků, pokud se týká, jednotlivých fondů, má účet ten vykazovati ve příjmech:

- a) stav ryzího jmění na konci roku předcházejícího,
- b) příjmy z pravidelných členských platů s udáním částek napřed, pokud se týká, dodatečně zaplacených,
- c) příjmy správní (zápisné a pod.),
- d) příjmy z uložených kapítalů,
- e) zisk na kursu cenných papírů,
- f) ostatní příjmy.

Ve vydáních pak vykázány býti musí:

- 1. zaplacené podpory, pokud se týká, škody dané dle stanov (a to podrobně i s náklady vyšetřovacími),
- 2. náklady správní, daně a poplatky,
- 3. odepisy,
- 4. ztráta na kursu cenných papírů,
- 5. ostatní vydání a konečně,
- 7. ryzí jmění na konci účetního roku.

Zmíněný výkaz majetkový vyznačovati má dopodrobna veškerá aktiva i pohledávky a dluhy; rozdíl v nich udává ryzí jmění spolku (resp. dotyčného fondu).

Výjimka z dosud vylíčených zásad nastává pro spolky pro nemocenské pojišťování dělníků zřízené dle zákona ze dne 30. března 1888 č. 33 ř. z.; máť co do pojišťování nemocenského a pohřebného tu průchod § 72 cit. zák. z r. 1888 (§§ 50, 51 cit. nař.).

Jmění menších pojišťovacích spolků smí býti ukládáno jen:

- a) v cenných papírech, které hodí se k spolehlivému uložení peněz sirotčích,
- b) v hypotekách poskytujících jistoty sirotčí,
- c) v tuzemských spořitelnách,
- d) v tuzemských nemovitostech cinžovních, pokud nejsou zadluženy nad $\frac{1}{3}$ kupní ceny (§ 52 cit. nař. a srvn. k tomu § 30 téhož nařízení). I zde může ministerstvo vnitra dáti ob čas prozkoumati hospodářství těchto spolků odbornými znalci (§ 53 cit. nař.).

Pojmenování auktora.

Po vzoru práva římského (l. 2 C. 3. 19) přijalo i občanské právo rakouské v § 375 ustanovení, že ten, kdo drží věc jménem jiného, proti žalobě vlastnické na něho podané hájiti se může, že svého předka pojmenuje a tím u soudu se vykáže.

Pro výkon tohoto pojmenování vlastního držitele, jež v právu římském *laudatio* nebo *nominatio auctoris* bylo zváno, i pro řízení k tomu se pojící nebylo v dřívějším právu processuálním nižádných bližších předpisů.

Mezeru tuto vyplnil nový civilní řád soudní ze dne 1. srpna 1895 č. 113 ř. z., jenž po vzoru německého civilního processu (§ 73) v ustanoveních §§ 22—25 a 241 instituci tuto zevrubně způsobem následujícím upravuje:

I. Podmínky.

1. Pojmenování auktora jest přípustno při žalobách směřujících proti žalovanému »jako držiteli věci nebo věcného práva« (§ 22 c. ř. s.). Nastává tudíž při všech oněch žalobách, kde držba věci nebo práva na straně žalovaného jest základem žaloby, tvoříc nezbytnou podmínku k založení *passivní legitimace* k procesu. Tak tomu jest při žalobách z vlast-